

Моніторинг російського інформаційного простору

09.10 - 16.10.2025

I. Російський ВПК

1. Загальний стан ВКП РФ

- і. Китай у серпні поставив до Росії понад 500 тис. км оптоволоконного кабелю¹*

КНР різко наростила експорт ключових компонентів для виробництва FPV-дронів до Росії — зокрема, оптоволоконних кабелів і літій-іонних батарей. За даними митної служби Китаю, у серпні до Росії було поставлено рекордні 527 тисяч кілометрів оптоволоконного кабелю — майже втричі більше, ніж у червні. Натомість Україні в серпні поставили лише 115,8 кілометра. Поставки літій-іонних батарей також зросли: \$54 млн у червні та \$47 млн у серпні. Експорт акумуляторів до України за той самий період становив лише \$11–12 млн на місяць. Попри заявлену «нейтральність», Китай обмежив постачання готових дронів Україні та західним країнам, водночас відкривши доступ до компонентів для російських виробників. DJI припинила прямі поставки, але менші китайські компанії заповнили цю нішу.

2. Війна майбутнього

- і. Boeing тестує водневий дрон: час польоту зріс з 3,5 до 7 годин.²*

Aurora Flight Sciences («дочка» Boeing) та Intelligent Energy вивчають питання використання водневих паливних елементів на дронах масою до 25 кг. Для цього компанії модернізували безпілотник SKIRON до версії XLE з двома водневими балонами під крилами.

¹ <https://militaryni.com/uk/news/kytaj-u-serpni-postavyv-do-rosiyi-ponad-500-tys-km-optovolokonnogo-kabelyu-wp/>

² https://t.me/bes_pilot/4567

І якщо звичайні літєві батареї забезпечували 3,5 години польоту, то в водневій версії безпілотник може триматися в повітрі 7 годин. Тобто перехід на водневе паливо в два рази збільшує тривалість польоту БПЛА, що важливо для тривалих інспекційних робіт на великих об'єктах. При цьому 7 годин - далеко не межа. Розробники впевнені, що перехід на водневі паливні елементи зможе забезпечити тривалість польоту більше доби - до 30 годин і більше. Втім, залишаються проблеми з транспортуванням такого палива і заправкою, але і вони вирішувані.

ii. В Sikorsky завершили разработку беспилотной модификации UH-60L Black Hawk под названием U-Hawk³

Тактико-технічні параметри:

- корисний об'єм вантажного відсіку збільшився на 25% відносно базової моделі UH-60L;
- може транспортувати до 3175 кілограмів вантажу всередині фюзеляжу;
- або до 4082 кілограмів на зовнішній підвісці;
- дальність польоту — 1600 морських миль (3000 км) і радіус дії до 800 миль (1500 км);
- час польоту — до 14 годин.

Безпілотність реалізували за допомогою системи Matrix, яку Sikorsky створювала спільно з агентством DARPA в рамках програми ALIAS. Оператор через планшет вводить параметри маршруту і завдання, а система вже самостійно виконує зліт, політ по заданій траєкторії і посадку.

3. Підприємства ВПК РФ

i. У Росії побудували перший прототип навчально-бойового літака Як-130М⁴

«Объединенная авиастроительная корпорация» держкорпорації «Ростех» завершила будівництво першого дослідного зразка модернізованого навчально-бойового літака Як-130М. Базою для нової модифікації став навчально-бойовий літак Як-130. Як зазначається, оновлений літак отримає можливість виконувати

<https://t.me/VictoryDrones/48716>

<https://t.me/VictoryDrones/48711>

⁴ <https://military.com/uk/news/u-rosiyi-pobuduvaly-pershyi-prototyp-navchalno-bojovogo-litaka-yak-130m/>

завдання як у денний, так і в нічний час. Зокрема, на літак встановлено нову бортову радіолокаційну станцію БРЛС-130Р, оптико-лазерну теплотелевізійну систему СОЛТ-130К, комплекс оборони «Президент-С130» та сучасний зв'язок КСС-130.

4. Зброя, технології та інше

і. Росія показала нову систему протидії безпілотникам, схожу на «Афганіт»⁵

Російські виробники представили нову систему боротьби з дронами, яка зовні нагадує активну систему захисту «Афганіт». Її встановили на танках сімейства Армата — але з набагато більшою кількістю пускових труб. Як і «Афганіт», нова система використовує радар і оптичні датчики для виявлення цілей, а потім застосовує ефектори — боєприпаси, які створюють хмару уламків навколо дрона. Ідея полягає у тому, щоб знищити FPV-дрон або баражувальний боєприпас на підльоті до техніки. Судячи з конструкції, система схожа на так званий «легкий Афганіт», встановлений на БМП Курганець-25. Вона має короткі пускові труби, розміщені під різними кутами, що дозволяє прикривати машину з кількох напрямків.

За даними European Security & Defence, кількість пускових труб у новій системі значно більша — це дозволяє створювати широкі «сектори» ураження для відбиття атак цілими групами безпілотників. Водночас така конструкція робить систему важчою та складнішою в обслуговуванні. Крім кінетичних засобів, російські інженери поєднують систему із радіоелектронним придушенням. За інформацією Defense Mirror (від 1 травня 2025), комплекси працюють у широкому діапазоні частот — від 100 до 6000 МГц — і можуть одночасно глушити кілька цілей. Російські джерела заявляють, що система розроблена для боротьби з FPV-дронами та баражувальними боєприпасами, які активно використовує Україна. Загалом нова російська система є скоріше прототипом або полігонним експериментом, ніж реальною зброєю. Жодних доказів масового виробництва чи розгортання на фронті наразі немає.

⁵ <https://militaryni.com/uk/news/legkyi-afganit-rf-pokazala-systemu-proty-fpv-droniv/>

ii. *У Росії модернізували легкомоторні літаки Cessna для боротьби з українськими безпілотниками.*⁶

Кадри з бойовими модифікаціями показали у сюжеті федерального телеканалу «Россия 1». На літаки встановили два кулемети під фюзеляжем, перетворивши цивільні машини на імпровізовані винищувачі дронів. У кабіні обладнали прилади системи наведення та прицілювання, щоб забезпечити точніше ураження повітряних цілей.

Виявлення та знищення БПЛА, особливо тих, що діють в автономному режимі на малих висотах (80–150 м), залишається складним завданням. Одним із найперспективніших рішень вважають застосування легких маневрених літаків, здатних виявляти, переслідувати та знищувати безпілотники. Нещодавно в Росії сформували перший льотний загін «Барс-Сармат» для перехоплення українських далекобійних дронів у глибокому тилу. Підрозділ комплектують радянськими спортивно-тренувальними літаками Як-18Т та Як-52. Тактика використання легкої авіації не є новою: росіяни фактично перейняли її в українських військових.

iii. *«Шахедоподібний» з штучним інтелектом: росіяни представили дрон «Клин» на 100+ км*⁷

Російський оборонно-промисловий комплекс розробив дрон-камікадзе «Клин», який здатен чергувати в повітрі понад годину. Злітна вага дрона — 13,5 кг, швидкість польоту коливається від 108 до 300 км/год. Довжина фюзеляжу становить 1,6 м, розмах крил — 1,9 м. Максимальна висота польоту — до 2 км. Вага бойової частини — 5 кг. БПЛА оснащений системою повітряного підриву та має два типи БЧ: кумулятивну й фугасну. Судячи з оприлюднених фото, частина елементів безпілотника виготовлена із застосуванням технологій 3D-друку: зокрема таким чином зроблений оптичний модуль. Дрон має аеродинамічну схему, подібну до Shahed — дельтоподібну «безхвістку», але водночас містить елементи схеми «качка» з переднім горизонтальним оперенням.

⁶ <https://militarnyi.com/uk/news/rosiya-peretvoryla-litaky-cessna-na-myslyvtsiv-za-ukrayinskymy-dronamy/>

⁷ <https://militarnyi.com/uk/news/u-rosiyi-rozrobily-novyj-dron-kamikadze-kllyn/>

II. Імпортозаміщення

1. Імпортозаміщення в мікроелектроніці

- i. Росія зосередиться на підтримці розробок і досліджень у мікроелектроніці⁸*

На держпрограму з розвитку електронної та радіоелектронної промисловості з 2026 по 2028 рік збираються направити 428 млрд рублів. При цьому на програму «Прикладні дослідження, розробка та впровадження електронної продукції» асигнування зростуть у рази:

- у 2026 році державна підтримка збільшиться в 9,5 раза (з 18,4 млрд рублів до 175,4 млрд рублів);
- у 2027 році в 5,6 раза (з 21,3 млрд рублів до 118,5 млрд рублів).

А взагалі в наступному році бюджетні асигнування на розвиток електронної та радіоелектронної промисловості збільшаться в 6,3 рази. У 2027 році бюджетна підтримка галузі теж зросте, але вже в 4,8 рази. Сукупне зростання за дворічний період перевищить 254 млрд рублів.

- ii. Мінпромторг хоче ввести 30% знижку для покупців російського обладнання для виробництва чіпів⁹*

Про це повідомила Фатіма Дзодзікова, заступник директора департаменту верстатобудування Мінпромторгу. За її словами, найближчим часом питання буде винесено на розгляд Уряду.

До 2030-2032 рр. на вітчизняні радіоелектронні підприємства буде впроваджено 122 російські установки для виробництва мікросхем.

Передбачається, що Уряд компенсує виробникам надану знижку. Цей захід підтримки для виробників обладнання почне діяти з 2026 року.

⁸ https://t.me/mash_tech/5323

⁹ <https://t.me/niiet/9331>

2. Імпортозаміщення в робототехніці

і. Влада відклала локалізацію робіт¹⁰

Мінпромторг не буде вводити обов'язкову локалізацію виробництва робототехніки до 2030 року і не буде враховувати її при виділенні субсидій. Замість цього планується враховувати підвищення продуктивності праці та ефективність впровадження робототехніки на підприємствах.

Швидше за все, як пишуть «Ведомости», компанія повинна буде обґрунтувати планований економічний ефект від впровадження робота для отримання субсидії, а вже після впровадження доведеться відзвітувати про досягнення цих показників. Таким чином буде підтверджуватися цільове використання коштів.

Підвищення рівня локалізації мало бути введено ще з 2022 року, але кілька разів відкладалося. І за словами Аліханова, зараз тільки шість типів робіт чотирьох російських виробників досягли необхідного рівня «вітчизняності» і внесені до реєстру російської промислової продукції.

3. Імпортозаміщення ПЗ

і. Мінпромторг поверне субсидії на впровадження ПЗ для підприємств¹¹

Мінпромторг у 2026 році поверне діючу раніше міру підтримки щодо субсидування переходу російських компаній на російське ПЗ і впровадить спеціальні інструменти підтримки для особливо складних програмних продуктів, у тому числі PLM-систем. Що з цього приводу сказав глава міністерства Аліханов:

"Тому що навіть коли рішення випускаються, не завжди компанії поспішають. Ми хотіли б протягом найближчих кількох років створити фінансовий, в тому числі, стимул до більш швидкого і швидкісного переходу на вітчизняне ПЗ".

¹⁰ https://t.me/mash_tech/5333

¹¹ https://t.me/mash_tech/5335

4. Інші новини, пов'язані з імпортозаміщенням

- і. Проект бюджету дозволить побудувати не менше 100 технопарків до 2030 року¹²*

Обсяг закладених у проекті бюджету Росії на 2026-2028 роки витрат дозволить забезпечити будівництво не менше 100 технопарків до 2030 року. Про це заявила перший заступник міністра фінансів РФ Ірина Окладникова на засіданні комітету Держдуми з економічної політики.

«Промислові парки і технопарки - тут збільшуємо витрати, що дозволить нам забезпечити будівництво не менше 100 таких парків і технопарків до 2030 року. Це прямий пункт послання президента Російської Федерації», - сказала вона.

III. Машинобудування

1. Проблеми у російському машинобудуванні

- і. У Росії зношено понад 60% верстатів: Аліханов назвав критичні напрямки¹³*

У обробних галузях російської промисловості знос обладнання перевищує 60%, повідомив глава Мінпромторгу Антон Аліханов у Держдумі. Він назвав оновлення основних фондів пріоритетом національного проекту «Засоби виробництва та автоматизації», порівнявши необхідність модернізації з досвідом військово-промислового комплексу.

За словами міністра, в країні вже ведеться робота по створенню нових п'ятиосових обробних центрів, шліфувальних і зубообробних верстатів, а також інших критично важливих компонентів.

Аліханов також зазначив, що більше половини підприємств відчують складнощі при переході на російське програмне забезпечення через високу вартість рішень, брак фінансування і несумісність з поточними системами.

¹² <https://t.me/niiet/9330>

¹³ <https://www1.ru/news/2025/10/14/v-rossii-iznoseno-bolee-60-stankov-alixanov-nazval-kriticeskie-napravleniia.html>

- ii. *«Уралвагонзавод» став п'ятим великим підприємством Росії, яке переходить на чотириденний робочий тиждень через спад виробництва¹⁴*

Найбільше російське підприємство важкого машинобудування «Уралвагонзавод» переведе близько чверті співробітників, зайнятих у цивільному виробництві, на чотириденний робочий тиждень з 15 грудня. Як повідомили в компанії, причиною стало падіння попиту на залізничний рухомий склад. Співробітникам запропонують пройти перенавчання для переходу на інші напрямки роботи всередині підприємства.

Скорочений графік не вплине на виконання держоборонзамовлення. «Уралвагонзавод» став уже п'ятим великим промисловим підприємством в Росії, яке вводить подібний режим. Раніше на чотириденний робочий тиждень перейшли «АвтоВАЗ», ГАЗ, КАМАЗ і Челябінський електрометалургійний комбінат.

За даними Мінпраці, поширення скороченого робочого тижня має локальний характер і пов'язане насамперед з тимчасовим зниженням попиту або оновленням обладнання. При цьому дефіцит кадрів у ряді галузей не дозволяє розглядати чотириденний формат як загальнонаціональний тренд.

2. Російські плани у машинобудуванні

- i. *Продуктивність у російському ОПК за три роки зросла на 40%¹⁵*

Продуктивність у російському військово-промисловому комплексі за останні три роки зросла на 40%, повідомив глава Мінпромторгу Антон Аліханов. Він зазначив, що цього вдалося досягти завдяки масштабним інвестиціям у технічне переозброєння, закупівлю нового обладнання та зростання попиту на продукцію російського верстатобудування.

За словами міністра, подальше збільшення ефективності обмежується чинними принципами ціноутворення і необхідністю залучення великої кількості фахівців. У новому періоді державної програми озброєнь пріоритетом залишаться модернізація виробництв, перехід на російське програмне забезпечення, впровадження штучного інтелекту і максимальна автоматизація.

Аліханов підкреслив, що Мінпромторгу і Міноборони належить переглянути підходи до формування цін, щоб підвищити

¹⁴ <https://vot-tak.tv/89399304/uralvagonzavod-chetyrehdnevka>

¹⁵ <https://www.interfax.ru/business/1052348>

зацікавленість підприємств у подальшому зростанні продуктивності.

3. Російські машинобудівні підприємства

- i. На реконструкцію корпусів Казанського заводу точного машинобудування хочуть виділити 1,4 мільярда рублів¹⁶*

На реконструкцію та технічне переоснащення корпусів Казанського заводу точного машинобудування планується спрямувати 1,4 млрд рублів. Відповідний тендер розміщений на порталі держзакупівель. Роботи торкнуться декількох будівель на двох виробничих майданчиках.

Проект передбачає демонтаж конструкцій, зміцнення перекриттів і стін, установку внутрішніх перегородок, оновлення систем електроосвітлення, зв'язку та пожежогасіння, а також монтаж протипожежних дверей і віконних блоків.

Фінансування буде здійснюватися в рамках держпрограми військового замовлення на 2025–2027 роки. Початок будівельно-монтажних робіт можливий у грудні 2025 року, завершення — до 30 листопада 2026 року. Завод «Точмаш» входить до складу держкорпорації «Ростех» і раніше вже робив спроби реконструкції, проте попередній тендер був скасований.

- ii. Пермська компанія «Роботех» створила власне ливарне виробництво — з нуля і на російському обладнанні¹⁷*

Пермська компанія «Роботех», що спеціалізується на виробництві автоматизованого обладнання та промислових роботів, запустила в Лисьві власне ливарне виробництво. Підприємство створено з нуля повністю на російському обладнанні, повідомили в уряді Пермського краю.

Новий цех забезпечуватиме компанію ключовими компонентами для адитивних установок і роботизованих систем, а також прийматиме зовнішні контрактні замовлення. Запущено лиття за технологіями Binder Jetting, ЛВМ і ПММА з використанням різних марок сталей, чавунів і кольорових сплавів.

До кінця 2026 року на майданчику планується створити близько 40 робочих місць. «Роботех» заснована у 2019 році й випускає

¹⁶ <https://m.business-gazeta.ru/news/684862>

¹⁷ <https://www1.ru/news/2025/10/16/permskaia-kompaniia-robotex-sozdala-sobstvennoe-liteinoe-proizvodstvo-s-nulia-i-na-rossiiskom-oboru.html>

багатофункціональні промислові роботи та 3D-принтери під брендом Robotech.

4. Нові розробки й машинобудівні заводи

- i. У Бірську будується перший в Росії завод токарно-фрезерних верстатів з ЧПК¹⁸*

У Бірську (Башкортостан) ведеться будівництво заводу з виробництва токарно-фрезерних верстатів з ЧПК. Проєкт реалізує підприємець Дмитро Зирянов, який з 2019 року випускає подібні верстати в невеликому цеху. За три роки було вироблено 130 одиниць обладнання, проте новий завод «Горизонт» дозволить випускати аналогічний обсяг протягом року.

За планом введення підприємства в експлуатацію заплановано на 2026 рік, проте ініціатор проєкту розраховує розпочати роботу вже до кінця 2025 року. Основний стримувальний фактор — підключення до газопостачання. Запуск заводу дозволить створити до 20 нових робочих місць. Обладнання, що випускається підприємством, використовується в авіації, машинобудуванні, медичній та військовій промисловості. У перспективі планується будівництво ливарного цеху та адміністративного корпусу.

IV. Стратегічні матеріали

1. Загальний стан галузі стратегічних матеріалів у РФ

- i. Росія планує збільшити виробництво рідкісноземельних металів у 60 разів до 2030 року¹⁹*

Міністерство промисловості та торгівлі Росії запустило федеральний проєкт «Розвиток галузі рідкісних та рідкісноземельних металів» з обсягом державної підтримки близько 60 мільярдів рублів. Заступник директора департаменту металургії Мінпромторгу Костянтин Федоров повідомив, що нині Росія імпортує близько 1500 тонн рідкісноземельних металів, але до 2030 року власне виробництво має зрости з поточних 50 тонн до 3 000 тонн, що дозволить повністю закрити внутрішній попит.

Держава пропонує цілий комплекс фінансових інструментів підтримки галузі: субсидії на науково-дослідні роботи, пільгове

¹⁸ <https://sdelanounas.ru/blogs/171351/>

¹⁹ <https://www.klerk.ru/blogs/wisoft/664550/>

кредитування, спеціальні інвестиційні контракти та митно-тарифне регулювання. Однією з конкретних діючих заходів є субсидія на компенсацію відсотків за інвестиційними кредитами, яка покриває до двох третин витрат компанії на сплату відсотків.

Галузь розвивається за двома напрямками: великотоннажні метали (літій, вольфрам, титан, цирконій) з плановим обсягом виробництва 50 тисяч тонн до 2030 року та малотоннажні метали (тантал, берилій, галій, індій) обсягом 80 тонн.

Експерти зазначають, що на середньому рівні державного управління поки бракує розуміння, що рідкісноземельні метали є питанням національної економічної безпеки. Серед пріоритетних проектів називають Ловозерське родовище в Мурманській області та Африканду, які можуть стати першими точками зростання нової галузі.

ii. Споживання літію в Росії зросте вчетверо до 2030 року²⁰

Заступник начальника відділу розвитку промисловості рідкісних металів Мінпромторгу Станіслав Тонянц повідомив на третьому Євразійському форумі «Літій 2025», що споживання літію в Росії зросте з 1520 тонн у 2024 році до 6485 тонн до 2030 року.

Найбільший поточний попит на карбонат літію спостерігається в хімічній промисловості, але споживання літію для виробництва акумуляторів, за прогнозами, зросте в 40 разів до 2030 року, досягнувши 4120 тонн. Саме цей сектор стане основним драйвером зростання попиту на літій.

В Росії є потужності з переробки карбонату літію в моногідрат літію батарейного сорту, проте відсутня власна видобуток та переробка сировини, а також виробництво катодних матеріалів.

Водночас інвестори готують низку проектів, спрямованих на розвиток літієвого сектору в країні. Мінпромторг підготував заходи підтримки галузі, які спрямовані на забезпечення імпортонезалежності Росії, зокрема федеральний проект з субсидіями на науково-дослідні роботи, пільговим кредитуванням та підтримкою закупівлі технологічного обладнання.

²⁰ <https://www.tbank.ru/invest/social/profile/basebel/c0ad2f90-87a5-4d81-a535-71976342f718/>

2. Заводи з переробки стратегічних матеріалів

i. Росія запустила низку нових виробництв малотоннажної хімії²¹

Перша половина осені 2025 року виявилася багатою на запуски нових хімічних виробництв у Росії. «Інжиніринговий хіміко-технологічний центр» запустив у Томську виробництво поліефіреф іркетону з початковим обсягом не менше 7 тонн на рік. Загальна вартість проєкту оцінюється в 300 мільйонів рублів.

На «Стерлитамацькому нефтохімічному заводі», що входить до «Росхіму», випустили першу дослідну партію нового стабілізатора «Агідол-135Л». Плановий обсяг виробництва складає 100 тонн на місяць. Продукт призначений для стабілізації моторних та індустриальних мастил. «Башкирська содова компанія», яка також входить до холдингу, приступила до переробки високонебезпечних відходів в абгазну соляну кислоту.

Група компаній «Реал Сорб» запустила в Тутаєві Ярославської області новий завод з виробництва алюмооксидних каталізаторів та адсорбентів. Інвестиції в підприємство повного циклу склали майже 900 мільйонів рублів, проєктна потужність становить понад 5 тисяч тонн продукції на рік.

«Технопарк-М4» запустив нове виробництво концентратів функціональних добавок та мастербатчів для пластмас потужністю до 6 тисяч тонн на рік з акцентом на антипірени, УФ-стабілізатори та антистатики.

ii. ВСМПО-Ависма зафіксувала падіння чистого прибутку на 80 відсотків²²

ВСМПО-Ависма опублікувала консолідовану звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності за 6 місяців 2025 року. Виручка компанії зменшилася на 17,25 відсотка порівняно з аналогічним періодом минулого року і досягла 49,33 мільярда рублів. Чистий прибуток за підсумками півріччя знизився на 80,42 відсотка до 2,43 мільярда рублів. Короткострокові зобов'язання компанії в результаті падіння на 53,7 відсотка перебувають на рівні 59,72 мільярда рублів, довгострокові зобов'язання дорівнюють 75,14 мільярда рублів.

²¹ <https://rupec.ru/articles/56015/>

²² <https://cbonds.ru/news/3631541/>

Чистий борг компанії за підсумками 6 місяців 2025 року склав 31,55 мільярда рублів, що менше чистого боргу роком раніше на 70,14 відсотка. Амортизація за період склала 8,42 мільярда рублів. Операційний грошовий потік досяг 3,62 мільярда рублів, інвестиційний грошовий потік дорівнював мінус 4,06 мільярда рублів, а фінансовий грошовий потік склав мінус 11,41 мільярда рублів.

ВСМПО-Ависма є одним з найбільших у світі виробників титану та титанових виробів. Компанія спеціалізується на випуску титанових напівфабрикатів для авіаційної та космічної промисловості, а також для інших високотехнологічних галузей. Погіршення фінансових показників відбувається на тлі складної ситуації на світових ринках титанової продукції та переорієнтації збуту через санкційний тиск.

iii. Путін обговорив з главою «Норнікеля» збереження лідерства на світовому ринку²³

Президент Росії Володимир Путін провів у Кремлі зустріч з главою «Норнікеля» Володимиром Потаніним, під час якої обговорювалася ситуація в компанії. Потанін повідомив, що «Норнікель» зберігає провідне місце у світі з виробництва нікелю та платиноїдів, незважаючи на падіння світових цін, логістичні труднощі та необхідність переорієнтації на нові ринки. За його словами, компанія повністю покриває потреби Росії в рідкісних металах, включаючи платиноїди, золото та інші стратегічні матеріали.

Глава «Норнікеля» наголосив, що основна частина продукції реалізується на зовнішньому ринку, що забезпечує компанії стійкість, але водночас створює вразливість через санкційний тиск. За останні п'ять років компанія забезпечила стабільне виробництво всіх основних металів.

²³ <https://t.me/prometallinfo/12012>

3. Розробки РФ у галузі стратегічних матеріалів та розвідка родовищ

і. Черногорський ГЗК готується до запуску 2026 року²⁴

Перша черга Черногорського гірничо-збагачувального комбінату в Красноярському краї готується до запуску в другій половині 2026 року. Проектна потужність складе 7 мільйонів тонн мідно-нікелевої руди на рік, повідомила прес-служба регіонального уряду. Будівництво першої черги ГЗК на базі Черногорського родовища веде компанія «Черногорська ГРК», яка входить до групи «Руська Платина». З 2020 по 2026 рік обсяг інвестицій складе 215,3 мільярда рублів.

Міністр промисловості та торгівлі Красноярського краю Максим Єрмаков повідомив, що на майданчику гірничорудного кластеру йде підготовка кар'єру, завершується будівництво збагачувальної фабрики та ключової інфраструктури: магістрального газопроводу, системи водопостачання та теплової електростанції. За його словами, цей стратегічний проект має величезне значення для розвитку мінерально-сировинного комплексу не лише краю, а й усієї країни, оскільки буде створено новий потужний центр з видобутку критично важливих металів.

Проект передбачає освоєння одного з найбільших нерозроблених платино-паладієвих об'єктів – Черногорського родовища. Планується запустити другу чергу з розробкою родовища Норильськ-1, що дозволить збільшити загальну потужність комплексу до 14 мільйонів тонн руди на рік. Сумарний термін освоєння двох черг проекту перевищує 50 років.

ii. Колмозерське родовище літію готується до експлуатації попри падіння цін²⁵

У Ловозерському районі Мурманської області в жовтні 2025 року проводяться громадські обговорення проектної документації з розробки Колмозерського родовища літієвих руд. Генеральний директор «Арк мінерал-Ресурс» Андрій Тренін повідомив, що Колмозерське родовище є найбільшим літієвим рудним родовищем Росії. Ліцензію на родовище в 2023 році отримало «Полярний літій» – спільне підприємство «Росатому» та

²⁴ <https://www.metaltorg.ru/n/9b7b93>

²⁵ <https://goarctic.ru/opinions/andrey-trenin-o-vazhnosti-dlya-rossii-proekta-po-razrabotke-kolmozerskogo-mestorozhdeniya-litiya/>

«Норільського нікелю». Основна задача введення родовища в експлуатацію полягала в забезпеченні країни власним виробництвом стратегічної сировини після того, як у 2022 році Чилі та Аргентина припинили поставки літійового концентрату.

Час підготовки аукціону на Колмозерське родовище збігся з історичними максимумами світових цін на літій: у листопаді 2022 року його вартість досягла 80 тисяч доларів за тону. Однак до серпня 2025 року вартість тонни літію впала до 8-9 тисяч доларів через виникнення надлишку пропозиції. Незважаючи на це, «Полярний літій» не зупинив проєкт і до теперішнього часу підготував матеріали для громадських слухань. Президент Путін на Міжнародному форумі «Арктика – територія діалогу» 27 березня 2025 року доручив будувати в Арктичній зоні виробництва з високою доданою вартістю в галузі рідкісних металів з розрахунком на десятиліття.

Тренін наголосив, що внаслідок Колмозерського проєкту Росія отримає власну потужну виробничу базу з виробництва літійовмісного концентрату і зможе позбутися залежності від імпорту. ГЗК на родовищі буде виробляти сподуменовий концентрат, який поставлятиметься на подальшу переробку на інші підприємства «Росатому» для виробництва кінцевих виробів – літій-йонних акумуляторів.

V. Обхід санкцій

1. Російські схеми обходу санкцій

- i. США несподівано виключили турецьку судноверф із санкційного списку за співпрацю з «Росатомом»²⁶*

9 жовтня Сполучені Штати виключили турецьку судноверф Kuzey Star Shipyard (також відому як Nord Star Shipyard) зі списку санкцій SDN, не надавши публічних пояснень.

Підприємство було внесене до санкційного списку 15 січня на підставі указу №14024 за співпрацю з дочірніми структурами російського «Росатома», зокрема за будівництво плавучого дока вартістю близько \$50 млн для держпідприємства «Атомфлот», що

²⁶ <https://ofac.treasury.gov/recent-actions/20251009>

обслуговує атомні криголами. Док було передано вже після внесення «Атомфлоту» до списку SDN.

ii. Росія використовує південноафриканські лазери у дронах-камікадзе²⁷

Україна виявила у російських дронах-камікадзе лазерні далекоміри південноафриканського виробництва, повідомляє Bloomberg. Йдеться про сенсори Lightware SF-20/B, які встановлюються на дронах «Гарпія-А1» — модифікації іранського Shahed. Пристрої допомагають визначати висоту підриву боеголовки.

Компанія Lightware Optoelectronics із Преторії заявила, що її продукція призначена виключно для цивільного використання і не потребує експортної ліцензії. За словами гендиректорки Наді Нільсен, лазери могли бути придбані «несумлінними посередниками» без відома виробника. В уряді ПАР підтвердили, що Lightware не має статусу постачальника військових або товарів подвійного призначення.

iii. Албанію назвали новим хабом контрабанди російських нафтопродуктів²⁸

Росія використовує Албанію як транзитний пункт для контрабанди нафтопродуктів до Європи, повідомляє Balkan Investigative Reporting Network (BIRN). Центром незаконних постачань став приватний порт Porto Romano у місті Дуррес на узбережжі Адріатичного моря.

У січні албанські слідчі затримали судно Ayu Zanoibya, яке офіційно перевозило цемент, але насправді мало на борту 600 тис. літрів дизельного пального. За даними розслідування, Москва намагається зберегти прибутки від експорту нафти — ключового джерела доходів, близько 40% яких спрямовується на війну проти України та фінансування силових структур режиму Путіна.

iv. Казахстан затримав 2,5 тис. вантажівок із Китаю до Росії через пошук підсанкційних товарів²⁹

На кордоні між Казахстаном і Росією утворилися багатокілометрові затори — митниця Казахстану затримала близько 2,5 тис. вантажівок, що прямували з Китаю до Росії, повідомляє Lenta.ru. Причиною стали посилені перевірки на

²⁷ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-10-10/south-africa-investigates-russian-drone-parts-in-ukraine-war>

²⁸ <https://balkaninsight.com/2025/10/14/albania-emerges-as-destination-port-for-illicit-oil-from-russia-and-libya/>

²⁹ <https://lenta.ru/news/2025/10/14/kaz-truck/>

наявність підсанкційної продукції, зокрема електроніки, дронів, одягу та товарів західних брендів.

За словами учасників ринку, ситуація загострилася на початку жовтня: усі рейси з Китаю в напрямку Росії та Білорусі відправляють на додатковий огляд, незалежно від країни реєстрації транспорту. Через це логістичні компанії змушені підвищувати тарифи та перенаправляти вантажі в обхід Казахстану, через прямі переходи між Китаєм і Росією.

2. Переорієнтація ланцюжків постачання

i. Попри санкції: сім країн ЄС збільшили імпорт російських енергоресурсів³⁰

Попри суттєве скорочення залежності від російських енергоносіїв після 2022 року, сім із 27 країн ЄС у 2024 році збільшили закупівлі російської нафти й газу. За даними Reuters із посиланням на Центр дослідження енергетики та чистого повітря (CREA), за перші вісім місяців року ЄС імпортував із Росії енергоресурсів на 11 млрд євро.

Серед найбільших покупців — Франція (2,2 млрд євро, +40%) і Нідерланди (+72%, до 498 млн євро). Лідером залишається Угорщина, яка придбала нафти та газу більш ніж на 3 млрд євро (+11%) і разом зі Словаччиною — майже на 5 млрд євро. Зростання імпорту також зафіксовано в Бельгії (+3%), Хорватії (+55%), Румунії (+57%) та Португалії (+167%).

ii. Державні НПЗ Індії майже вдвічі скоротили закупівлі російської нафти³¹

Державні нафтопереробні підприємства Індії зменшили закупівлі російської нафти більш ніж на 45% між червнем і вереснем, повідомляє аналітична компанія Kpler. У вересні імпорт становив близько 600 тис. барелів на добу проти 1,1 млн у червні. Експерти пояснюють це зростанням транспортних витрат та політичним тиском на тлі нових обмежень із боку США.

У серпні президент США Дональд Трамп запровадив додаткові 25% мита на індійську нафту, придбану в Росії. Водночас приватні компанії, зокрема Reliance Industries та Nayara Energy (контрольована «Роснефть»), навпаки, збільшують імпорт:

³⁰ <https://www.moscowtimes.ru/2025/10/10/sem-stran-es-uvelichili-zakupki-rossiiskih-energoresursov-v-etom-godu-a176840>

³¹ https://www.thehindu.com/business/Economy/indian-state-owned-refiners-trimmed-russian-oil-imports-by-45-between-june-and-september-kpler-data/article70158088.ece#google_vignette

Reliance — до 850 тис. барелів на добу, а Nayara — до 400 тис., що є максимумом за рік.

iii. Китай у десять раз збільшив постачання компонентів для російських бойових дронів³²

Попри загальне скорочення експорту до Росії більш ніж на 10% у 2025 році, Китай різко наростив постачання деталей для бойових дронів, повідомляє The Washington Post із посиланням на митні дані КНР. Зокрема, у серпні до Росії було відправлено понад 524 тис. км оптоволоконних кабелів — майже в десять разів більше, ніж у червні.

Експерти вважають, що ці кабелі використовуються у дронах на оптоволоконному управлінні, які не піддаються перешкодам радіоелектронної боротьби. За підрахунками аналітиків, лише серпневої партії вистачить для оснащення понад 26 тис. безпілотників. Такі дрони Росія активно застосовує на фронті, щоб атакувати позиції ЗСУ та цивільне населення у прифронтових містах.

3. Платежі

i. ING блокує операції з російськими банками та клієнтами з російською адресою³³

Європейський банк ING припинив проводити транзакції, у яких беруть участь російські банки або клієнти з російською адресою. Як повідомляє Telegram-канал OhMySwift із посиланням на дані OTP Bank, винятком залишаються лише зарахування безпосередньо на рахунки в нідерландському підрозділі ING.

Тепер, якщо в ланцюгу міжнародного переказу з'явиться ING як банк-кореспондент, такий платіж буде автоматично повернено відправнику. Аналогічні обмеження діють і для власників рахунків у країнах СНД, які вказали російську адресу. Раніше подібні або жорсткіші правила запровадили Deutsche Bank та Intesa Sanpaolo.

ii. Сбербанк заявив, що знайшов спосіб обходу санкцій на постачання готівкових доларів³⁴

Російський Сбербанк оголосив, що у його відділеннях у 27 містах Росії тепер доступні готівкові долари США нового зразка (серія NexGen). Це сталося попри санкції США 2022 року, які

³² <https://www.washingtonpost.com/world/2025/10/13/china-russia-drone-parts-ukraine/>

³³ <https://t.me/ohmyswiftblog/766>

³⁴ <https://www.moscowtimes.ru/2025/10/13/sber-obyavil-chto-nashel-sposob-oboiti-sanktsii-na-postavku-nalichnih-dollarov-v-rossiyu-a177020>

забороняють постачання доларових банкнот до Росії, а також аналогічні обмеження ЄС щодо євро.

Обмеження призвели до дефіциту нових купюр і погіршення стану старих. Через це російські банки почали стягувати комісії або відмовляти у прийомі старих доларів. Як зазначає Reuters, Сбербанк не пояснив, яким чином отримує нові банкноти, однак пропонує клієнтам перевіряти наявність валюти та замовляти її онлайн.

VI. Нові санкційні пакети та регулювання

1. Санкції США

і. Виключення із санкцій³⁵

15 січня Держдеп на підставі указу 14024 включив до SDN турецьку суднобудівну верф KUZUY STAR SHIPYARD, також відому як Nord Star Shipyard, за сприяння дочірнім компаніям «Росатома» або за зв'язки з ними.

Це було обґрунтовано будівництвом плавучого дока вартістю близько 50 мільйонів доларів для федерального державного унітарного підприємства «Атомфлот» для обслуговування і ремонту атомних криголамів. Плавучий док, побудований KUZUY, був переданий «Атомфлоту» вже після включення останнього в SDN.

9 жовтня турецька суднобудівна верф була виключена з SDN. Пояснення цього кроку не було надано.

³⁵ <https://t.me/lawsanctions/2385>

2. Санкції ЄС

- i. *ЄС погодив нові санкції проти Росії, але Австрія та Словаччина гальмують ухвалення*³⁶

Посли країн ЄС попередньо погодили 19-й пакет санкцій проти Росії, який включає обмеження на поїздки російських дипломатів і заборону імпорту скрапленого газу. Очікується, що компроміс щодо спірних пунктів може бути знайдений до засідання міністрів закордонних справ ЄС 20 жовтня або на саміті ЄС 23 жовтня.

Однак Австрія наполягає на винятку для розмороження близько €2 млрд російських активів, щоб компенсувати збитки банку Raiffeisen Bank International, оштрафованого російською владою. Пропозицію Відня не підтримала жодна з 26 інших країн, зокрема її рішуче відкинула Німеччина.

Словаччина відмовляється підтримати нові санкції через побоювання, що європейська кліматична політика шкодить автомобільній промисловості країни. За словами дипломатів, це була єдина країна, що прямо виступила проти всього пакета, тоді як навіть Угорщина, яка традиційно блокує антиросійські ініціативи, цього разу утрималася від критики.

- ii. *Бельгія висунула умови щодо використання російських активів для допомоги Україні*³⁷

Бельгія офіційно представила перелік умов, за яких вона погодиться на використання заморожених російських активів для фінансування репараційного кредиту Україні на суму €140 мільярдів. Головна вимога — щоб усі 27 країн ЄС розділили юридичну та фінансову відповідальність за можливі наслідки реалізації цієї схеми, обсяг якої перевищує €170 мільярдів.

Серед інших вимог бельгійського прем'єра Барта Де Вевера: відмова від будь-яких рішень, які можна трактувати як конфіскацію активів; юридично обов'язкові гарантії, що всі країни ЄС розділять поточні й майбутні ризики як для Euroclear, так і для

³⁶ https://t.me/Ad_Astra_analytics/18522

³⁷ https://t.me/Ad_Astra_analytics/18505

Бельгії; домовленість про негайну виплату коштів, якщо Euroclear буде змушений повернути активи Росії, наприклад, після укладення мирної угоди.

Де Вевер також наполягає, щоб ці гарантії продовжували діяти навіть після зняття санкцій із РФ, адже, за його словами, арбітражні позови можуть виникнути «через роки». Обговорення відбувається напередодні саміту ЄС 23 жовтня, на якому лідери мають ухвалити рішення щодо подальшої долі ініціативи. Якщо згоду буде досягнуто, Єврокомісія представить механізм використання прибутків від заморожених російських активів.

3. Санкції Великобританія

і. Британія розширила санкції проти Росії³⁸

15 жовтня до британського списку блокуючих санкцій було включено 39 російських та іноземних громадян і компаній. Серед них - дві найбільші російські нафтові компанії - НК «Роснефть» і НК «ЛУКОЙЛ» та їхні дочірні структури за кордоном. Під обмеження також потрапили Національна система платіжних карт і кілька банків - ББР Банк, Солід банк, Трансстройбанк і Примсоцбанк. До санкційного списку було включено кілька російських компаній, зайнятих у сфері високих технологій, ІТ та логістики.

Серед них:

- Постачальник високотехнологічного обладнання та радіоелектронних компонентів Хартіс ДВ
- Дистриб'ютор ІТ, побутової техніки та електроніки ТОВ «Абсолют Трейд»
- Логістична компанія Електра ПРО
- Системний інтегратор ЛМСИСТЕМИ

Під вторинні санкції Великобританії, крім інших, потрапили:

- Сінгапурська фінтех-компанія ALT Capital
- Тайський постачальник логістичних послуг China Thai Corporation
- Китайський дистриб'ютор електронних компонентів Horsway Tech
- Розташований в ОАЕ постачальник електроніки Inoi International

³⁸ <https://t.me/sanctionsrisk/3633>

- Турецький постачальник електронних компонентів S-Mikron Elektronik

Під обмеження також потрапив китайський оператор СПГ-терміналу National Pipeline Group Beihai Liquefied Natural Gas CO LTD за роботу з «Арктик СПГ 2» і 44 танкери, які, ймовірно, причетні до транспортування російської нафти.

ii. *“Нафтова” генліцензія Британії*³⁹

До санкцій від 15 жовтня Міністерство закордонних справ, співдружності націй та міжнародного розвитку Великої Британії випустило Генеральну ліцензію INT/2025/7539056. Вона дозволяє будь-яким особам (а не тільки британським) припинити всі угоди, контракти та операції з ПАТ «Лукойл», ПАТ «Роснефть», а також їх дочірніми та підконтрольними структурами в термін до 29 листопада. Інформацію та документи про будь-які угоди та операції, зроблені або здійснені на її підставі, слід зберігати не менше 6 років.

Відповідно, всі заборони та обмеження за статтями 11-15 Регламенту 855, включаючи заморожування активів, набудуть чинності з 29 листопада.

³⁹ <https://t.me/lawsanctions/2402>